

STORTINGET

Innst. 348 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 108 L (2024–2025)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i følgende lover:

- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse
- lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere
- lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse

Forslagene i proposisjonen følger opp avtalen som ble inngått 25. august 2023 mellom Arbeids- og inkluderingsdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om pensjonsregler for personer med særaldersgrense som er født i 1963 eller senere, og avtalen som ble inngått mellom de samme parter 13. januar 2025 om økt fribeløp for de som skal ha ny tidligpensjon.

Det er avtalt at særaldersgrensene skal øke i takt med økende levealder. Det innebærer at utbetalingsperioden for tidligpensjon og særalderspåslag forskyves. Økningen skal skje i tråd med økningen i alderen for

ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden. I Meld. St. 6 (2023–2024) Et forbedret pensjonssystem med en styrket sosial profil er det foreslått å øke aldersgrensene i pensjonssystemet og i de andre inntektssikringsordningene i folketrygden, og Stortinget har stilt seg bak forslagene. Forslaget om å øke aldersgrensene i takt med levealderen gjelder alle, ikke bare for stillinger med særaldersgrenser. Arbeidet med lovforslag om økte aldersgrenser er pågående, og dette arbeidet vil også omfatte forslag om økte aldersgrenser for personer med særaldersgrenser. Det foreslås derfor ikke regler for økte aldersgrenser i denne proposisjonen. Lovforslagene er imidlertid utformet slik at det vises til alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden og ikke til dagens særaldersgrenser som er 60, 63 og 65 år. Dette sikrer at det foreslåtte regelverket også fungerer i et system med økende aldersgrenser.

Pensjonsforliket i Stortinget 29. februar 2024 innebærer at det skal innføres en sliterordning i folketrygden. Ordningen skal etableres etter modell av sliterordningen i privat sektor, og partene skal involveres i utformingen av ordningen. Arbeidet med å utarbeide regelverket for sliterordningen er pågående. Et fremtidig slitertillegg vil kreve regler for hvordan slitertillegget skal fungere i sammenheng med ytelsene som foreslås for personer med særaldersgrense. Man vil komme tilbake med en vurdering av hvordan slitertillegget skal samhandle med tidligpensjon og særalderspåslag når den konkrete utformingen av et slitertillegg i folketrygden er avklart.

Det foreslås en ny tidligpensjon til personer som i dag har en særaldersgrense på 63 år født fra og med 1967, og personer som i dag har en særaldersgrense på 60 år født fra og med 1970. Det foreslås at gjeldende tidligpensjonsordning videreføres for eldre årskull med

særaldersgrense 60 og 63 år, samt for personer med særaldersgrense 65 år født i 1963 og 1964. For personer som tilfredsstiller kvalifikasjonskravene, utgjør ny tidligpensjon 66 pst. av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense for de som har minst 30 års samlet opptjening med særaldersgrense. Det foreslås særskilte regler for å håndtere opptjeningstid før 1. januar 2025. Videre foreslås det at ny tidligpensjonen avkortes dersom pensjongivende inntekt etter uttak overstiger en inntektsgrense. Inntektsgrensen for de som fratrer helt og får en ugradert tidligpensjon er 2,7 G.

Personer med særaldersgrense kan i dag ta ut pensjon inntil tre år før aldersgrensen dersom summen av alder og tjenestetid er minst 85 år (85-årsregelen). Det foreslås en gradvis utfasing av muligheten til å ta ut pensjon før aldersgrensen etter 85-årsregelen.

Det foreslås en ny pensjonsytelse til personer med særaldersgrenser født fra og med 1963, kalt særalderspåslag. Det foreslås at særalderspåslaget beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense for de som tilfredsstiller kvalifikasjonskravene. Det foreslås at satsen skal utgjøre 5,8 pst. for de med særaldersgrense 65 år, 6,5 pst. for de med særaldersgrense 63 år og 7,7 pst. for de med særaldersgrense 60 år. Det foreslås at det i utmålingen av ytelsen skal tas hensyn til tjenestetid i stilling med særaldersgrense. Det foreslås særskilte regler for å håndtere opptjeningstid før 1. januar 2025. Det foreslås at det livsvarige nivået på særalderspåslaget skal reduseres for de som har inntekt over en inntektsgrense etter uttak av særalderspåslaget. Inntektsgrensen for de som fratrer helt og får et ugradert særalderspåslag er 1 G. Det foreslås også at det livsvarige nivået på særalderspåslaget skal reduseres for de som har uttak av særalderspåslag senere enn to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden. For de som har uttak av særalderspåslag senere enn to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, foreslås det at påslaget reduseres med 1/36 av ytelsen for hver måned senere uttaket skjer.

Det foreslås at særalderspåslag fritt kan kombineres med alderspensjon fra folketrygden, ordinær alderspensjon fra offentlig tjenstepensjon, avtalefestet pensjon og betinget tjenstepensjon.

Avtalen fra 25. august 2023 omtaler ikke utføre, men endringene som følger av avtalen krever likevel tilpasninger i regelverket for offentlig tjenstepensjon for utføre fra stillinger med særaldersgrense. I kapittel 5 legges det frem forslag til hvordan regelverket for utføre kan tilpasses for å hensynta de øvrige endringene som følger av avtalen. I kapittel 6 og kapittel 7 foreslås det regler for tidligpensjon for årskullene født fra og med 1963, mens regler for særalderspåslag foreslås i kapittel 8.

Det vise til proposisjonens kapittel 2 og 3, der det redegjøres detaljer for bakgrunnen for lovforslaget samt

gjeldende rett – dagens pensjonssystem for personer med særaldersgrense, herunder:

- Offentlig tjenstepensjon, herunder:
 - Offentlig tjenstepensjon for personer født i 1962 eller tidligere
 - Pensjonsregler for personer med særaldersgrense
- Avtalefestet pensjon, herunder:
 - Offentlig AFP for de som er født i 1962 og tidligere
 - Offentlig AFP for de som er født i 1963 og senere
 - Offentlig AFP og forholdet til særalderspensjon
- Pensjon for personer med særaldersgrense – forholdet til arbeidsinntekt
- Samordning av pensjons- og trygdeytelser.

Et lovforslag om nye pensjonsregler for personer med særaldersgrenser, i tråd med avtalen fra 25. august 2023 inngått med arbeidslivets parter i offentlig sektor, har vært på høring med frist 1. november 2024.

Det ble i høringsnotatet presentert forslag til endringer i:

- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse (Statens pensjonskasseloven)
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere (sykepleierpensjonsloven)
- lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse.

Det vises til proposisjonens kapittel 4, der det detaljert gjøres greie for:

- forslagene i høringsnotatet fra 28. juni 2024
- avtalen fra 13. januar 2025 om økt fribeløp
- oversikt over lovforslagene.

I tillegg redegjøres det for departementets kommentarer til synspunkter fra høringen som ikke berører det materielle innholdet i lovforslaget, samt det generelle inntrykk fra høringen, herunder

- Grunnlovsværn og strenge overgangsordninger
- Tilpasning for de med færre enn ti år igjen til pensjonsalder 1. januar 2020
- Kompleksitet
- Datakvalitet
- Arbeidsinsentiver
- Sene regelverksavklaringer
- Likestillingsmessige konsekvenser
- Utføre med særaldersgrense
- Andre innspill.

Oversikt over lovforslagene

Det er valgt en tilnærming der reglene om ny tidligpensjon deles opp med egne paragrafer. For de eldste

årskullene innen hver særaldersgrense, som skal beholde gjeldende regler om tidligpensjon, foreslås det at dette samles i en felles bestemmelse, § 26 n i Statens pensjonskasseloven.

Reglene i lov om Statens pensjonskasse vil dermed bli:

- § 26 n: Tidligpensjon til personer i årskullene 1963 til 1969 som skal ha alderspensjon/tidligpensjon beregnet etter kapittel 5
- § 26 o: Tidligpensjon til personer med aldersgrense fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden
- § 26 p: Tidligpensjon til personer med aldersgrense syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden.

I lov om pensjonsordning for sykepleiere er det kun én særaldersgrense, og det er ikke avtalt ny tidligpensjonsordning for de med 65 års aldersgrense, slik at her er det tilstrekkelig med én paragraf som regulerer tidligpensjon til personer i årskullene 1963 og 1964.

Det foreslås overgangsregler som innebærer at personer som har alderspensjon etter Statens pensjonskasseloven § 20 a andre ledd og sykepleierpensjonsloven § 6 a andre ledd, når denne loven trer i kraft, skal anses for å ha tidligpensjon etter henholdsvis Statens pensjonskasseloven § 26 n og sykepleierpensjonsloven § 11 n.

Videre foreslås det en felles bestemmelse om særalderspåløst, da avtalen inneholder flere lignende bestemmelser for de ulike særaldersgrensene. Det er også utarbeidet en felles bestemmelse om reduksjon av tidligpensjonen mot inntekt, for å unngå for mye gjentakelser. Reglene om reduksjon av tidligpensjonen for de eldste årskullene er derimot tatt inn i Statens pensjonskasseloven § 26 n og sykepleierpensjonsloven § 11 n.

Lovforslaget er utformet med sikte på at aldersgrensene skal øke slik som forlikspartene i pensjonsforliket har blitt enige om. Gjennomgående vises det derfor ikke til særaldersgrensene som gjelder i dag; 60, 63 og 65 år. Eksempelvis er 65-års aldersgrensen betegnet slik: «to år lavere enn alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden». Når det gjelder de øvrige bestemmelsene i lovene som i dag angir en bestemt alder eller aldersgrense, vil departementet komme tilbake med forslag til lovendringer senere.

Det foreslås dessuten en tilpasning i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse § 9 første ledd bokstav c. Bestemmelsen slår fast at det er et vilkår at vedkommende på tidspunktet for uttak av avtalefestet pensjon verken er eller har vært mottaker av blant annet alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd eller fra tilsvarende tjenestepensjonsordninger. Tidligpensjon etter kapittel 5 b tas med i oppstillingen av ytelser som vedkommende

verken kan motta eller på forhånd ha mottatt samtidig med avtalefestet pensjon etter loven. Tilsvarende tidligpensjon fra andre offentlige tjenestepensjonsordninger er likestilt (med en språklig endring sammenliknet med loven i dag). Det foreslås ikke å fjerne henvisningen til alderspensjon etter § 20 a andre ledd, selv om det er foreslått overgangsregler som innebærer at de som har slik alderspensjon ved ikrafttreddelsen av denne loven, skal anses for å ha tidligpensjon etter § 26 n. Hensynet bak å la henvisningen til alderspensjon etter § 20 a stå, er å omfatte de som har alderspensjon etter denne bestemmelsen, men der pensjonen opphører før lovendringene som foreslås her trer i kraft.

Det vises for øvrig til de enkelte kapitlene i proposisjonen, der det blir detaljert redegjort for departementets vurderinger og forslag.

1.2 Uføre fra stillinger med særaldersgrense

1.2.1 SAMMENDRAG OG FORSLAG

Avtalen fra 25. august 2023 omtaler ikke uføre, men endringene som følger av avtalen krever likevel tilpasninger i regelverket for offentlig tjenestepensjon for uføre fra stillinger med særaldersgrense.

Avtalen innebærer at tidligpensjonsordningen skal avvikles for de som har særaldersgrense 65 år. Det betyr at det ikke lenger vil være mulig å overføre uføre fra uførepensjon til bruttoberegnet tidligpensjon ved 65 år. Dersom uføre fra stillinger med særaldersgrense 65 år fortsatt skal overføres til alderspensjon ved særaldersgrensen, betyr det i praksis at de tvinges til å starte uttaket av ordinær offentlig tjenestepensjon fra 65 år, samtidig som de må ta ut alderspensjon fra folketrygden. De som er 100 pst. uføre, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon fra folketrygden. For disse vil det derfor ikke være mulig å ta ut oppsatt bruttopensjon før 67 år, og det vil da kun være påslagspensjon som kan kombineres med uføretrygd fra folketrygden.

Avtalen innebærer videre at de med aldersgrense 60 og 63 år fortsatt skal ha en tidligpensjon, men beregningsreglene legges om, og det innføres nye kvalifikasjonsregler (stå i stilling med særaldersgrense 10 av siste 15 år). Uføre med aldersgrense 60 og 63 år vil derfor ikke nødvendigvis kvalifisere for ny tidligpensjon, noe som gjør det problematisk at uførepensjonen opphører ved særaldersgrensen.

På bakgrunn ble det i høringsnotatet foreslått at alle uføre som er født i 1963 eller senere, skal overføres fra uførepensjon i tjenestepensjonsordningen til alderspensjon i tjenestepensjonsordningen ved alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, uavhengig av aldersgrense.

Det foreslås at uføre fra stillinger med særaldersgrenser skal overføres fra uførepensjon til alderspen-

sjon ved samme alder som i folketrygden. Etter ordinære regler gis det opptjening til påslagspensjon (og betinget tjenestepensjon fram til 62 år) for tiden med midlertidig uførepensjon og uførepensjon, og de som er uføre fra stillinger med særaldersgrense vil altså få opptjening av påslagspensjon og betinget tjenestepensjon like lenge som de som ikke har særaldersgrense. Det foreslås at beregningen av midlertidig uførepensjon og uførepensjon, oppsatt bruttopensjon og enke- og enkemannspensjon ikke skal endres selv om uførepensjonen skal løpe frem til ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden.

Det foreslås at de som allerede har blitt overført fra uførepensjon eller midlertidig uførepensjon til alderspensjon før lovforslagene i denne proposisjonen trer i kraft, ikke skal overføres tilbake til uførepensjon. Det foreslås at disse skal fortsette å motta tidligpensjon fram til alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden. Det foreslås imidlertid at disse likevel skal få opptjening av påslagspensjon og betinget tjenestepensjon, som om de mottok uførepensjon.

Det vises til proposisjonens kapittel 5.2, 5.3 og 5.4, der forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn samt departementets vurderinger er detaljert gjort greie for.

1.3 Videreføring av gjeldende tidligpensjonsordning

1.3.1 SAMMENDRAG OG FORSLAG

Det går frem av avtalen fra 25. august 2023 at gjeldende tidligpensjonsordning, som gir 66 pst. kompensasjon, skal videreføres for:

- årskullene 1963 og 1964 med særaldersgrense 65 år
- årskullene 1963 til 1966 med særaldersgrense 63 år
- årskullene 1963 til 1969 med særaldersgrense 60 år

Det ble i høringsnotatet forslått at tidligpensjon til personer født i 1963 og senere samles i et nytt lovkapittel 5 b i Statens pensjonskasseloven og et nytt lovkapittel 4 b i sykepleierpensjonsloven. Det ble foreslått en egen bestemmelse for hver av de ulike særaldersgrensene. Det ble foreslått at reglene om tidligpensjon for de eldste årskullene, som skal beholde gjeldende tidligpensjonsordning, ble samlet i en felles bestemmelse i hvert kapittel, Statens pensjonskasseloven § 26 n og sykepleierpensjonsloven § 11 n.

I hovedsak opprettholdes lovforslagene fra høringen for de som skal ha videreført gjeldende tidligpensjonsordning. Det foreslås imidlertid enkelte endringer og justeringer sammenlignet med det opprinnelige forslaget. Når det gjelder forslagene som gjelder oppsatt rett til tidligpensjon og tidspunkt for utbetaling av tidligpensjon fra sykepleierordningen, var lovforslaget i høringsnotatet ikke i tråd med gjeldende rett, og det fo-

reslås derfor endringer som innebærer videreføring av dagens regler på disse områdene. Det foreslås også endringer som gjelder forholdet til andre pensjonsytelser.

Det vises til proposisjonens kapittel 6.2 og 6.3, der avtalen og forslaget i høringsnotatet samt høringsinstansenes syn er redegjort for.

Når det gjelder departementets vurdering, vises det til proposisjonens kapittel 6.4, der dette er detaljert redegjort for, herunder for:

- Oppsatte rettigheter
- Forholdet mellom videreført tidligpensjon og andre pensjonsytelser
- Aldersgrenser
- Avrunding
- Overgangsregler
- Regulering
- Annet.

1.4 Ny tidligpensjonsordning

1.4.1 SAMMENDRAG OG FORSLAG

I avtalen fra 25. august 2023 går det frem at årskullene fra og med 1967 med aldersgrense 63 år, og fra og med 1970 med aldersgrense 60 år, skal få en ny tidligpensjonsordning. Det ble ikke avtalt at personer med en særaldersgrense på 65 år skal ha ny tidligpensjon.

Det foreslås kvalifikasjonsregler for ny tidligpensjon, jf. proposisjonens kapittel 7.2. Det foreslås her at kvalifikasjonskravet skal være at en har stått i en særaldersgrensestilling i 10 av de siste 15 årene før aldersgrensen, eller før avgang med rett til pensjon. Det foreslås videre at en må ha fratrådt, helt eller delvis, for å kvalifisere for tidligpensjon.

Det foreslås beregningsregler for ny tidligpensjon, jf. proposisjonens kapittel 7.3. Det foreslås her at tidligpensjonen skal utgjøre 66 pst. av pensjonsgrunnlaget for de som har stått i en stilling med særaldersgrense i 30 år eller mer. For de som har kortere opptjeningstid enn 30 år, skal pensjonen reduseres forholdsmessig. Det foreslås særskilte regler for hvordan tid før 1. januar 2025 skal håndteres. For de som fratrer delvis fra medlemspliktig stilling, foreslår departementet at det gis en gradert pensjon som står i forhold til den gjenværende stillingen.

Det foreslås regler for de som hatt flere ulike særaldersgrenser gjennom arbeidslivet jf. proposisjonens kapittel 7.4. Det foreslås her at den siste særaldersgrensen legges til grunn for tidligpensjonen, forutsatt at en har stått i stilling med den særaldersgrensen som utløser tidligpensjonen i minst tre år før aldersgrensen eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon. Ved samtidige stillinger foreslås det at den laveste aldersgrensen legges til grunn, forutsatt at en har stått i stilling med den særaldersgrensen som utløser tidligpensjonen i

minst tre år før aldersgrensen eller før fratreden med rett til uttak av alderspensjon.

Det foreslås regler for utbetalingsperiode for ny tidligpensjon og regler for utfasing av 85-årsregelen, jf. proposisjonens kapittel 7.5. Det foreslås her at tidligpensjonen gis fra og med måneden etter melding om uttak blir gitt, likevel tidligst fra måneden etter at retten til tidligpensjon inntreffer. Tidligpensjonen utbetales til og med måneden medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden.

Det foreslås regler for kombinasjon av ny tidligpensjon og inntekt, jf. proposisjonens kapittel 7.6. Det foreslås her blant annet at tidligpensjonen skal reduseres med 66 pst. av pensjonsgivende inntekt over en inntektsgrense. For de som fratrer helt fra medlemspliktig stilling er inntektsgrensen 2,7 G. Det foreslås at dersom medlemmet har en medlemspliktig stilling etter uttak av tidligpensjon, skal inntektsgrensen være pensjonsgrunnlaget i den medlemspliktige stillingen etter uttak, tillagt 2,7 G.

Videre foreslås det regler for forholdet mellom ny tidligpensjon og andre ytelser, jf. proposisjonens kapittel 7.7.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.2, 7.3 og 7.4, der avtalen og forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn samt departementets vurderinger og forslag er detaljert redegjort for.

1.5 Særalderspåslag

1.5.1 SAMMENDRAG OG FORSLAG

Det foreslås her regler for utforming av særalderspåslag. Det foreslås at årskull født fra og med 1963 får et særalderspåslag dersom de oppfyller gitte vilkår.

Det foreslår hvilke kvalifikasjonskrav som må være oppfylt for å motta særalderspåslag, jf. proposisjonens kapittel 8.2. Det foreslås her at de som i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av særalderspåslag, har stått i en medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år, får et særalderspåslag til livsvarig pensjon. Det foreslås i tillegg at dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt ved senere uttak. Kvalifikasjonskravet for særalderspåslaget anses som oppfylt for de som mottar tidligpensjon.

Det foreslår beregningsregler for særalderspåslag, jf. proposisjonens kapittel 8.3. Det foreslås her at særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget i stillingen med særaldersgrense. Dersom tid i stilling med særaldersgrense er kortere enn 30 år, skal særalderspåslaget reduseres tilsvarende. Det foreslås særskilte regler for hvordan tid før 2025 skal behandles. Det foreslås at satsen for særalderspåslaget for de som i dag har aldersgrense 65 år skal være 5,8 pst. av pensjonsgrunnlaget. Satsen for de som i dag har særal-

dersgrense 63 år og 60 år foreslås til henholdsvis 6,5 pst. og 7,7 pst. av pensjonsgrunnlaget.

Det foreslås regler for beregning av særalderspåslag for personer som har hatt ulike særaldersgrenser, jf. proposisjonens kapittel 8.4. Det foreslås her at siste særaldersgrense legges til grunn for beregningen av særalderspåslaget. Ved overgang fra stilling med høyere særaldersgrense til lavere særaldersgrense legges den nye aldersgrensen til grunn etter tre års tjeneste i den nye stillingen. Ved samtidige stillinger med ulik aldersgrense legges den laveste aldersgrensen til grunn, forutsatt at en har stått i stilling med den laveste aldersgrensen i minst tre år.

Det foreslås regler for utbetalingsperiode for særalderspåslag, jf. proposisjonens kapittel 8.5. Det foreslås her at særalderspåslag tidligst kan utbetales fra laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden. For personer som mottar tidligpensjon, foreslås det at særalderspåslaget utbetales fra alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, altså når tidligpensjonen avløses av ordinær pensjon.

Det foreslås regler for reduksjon av særalderspåslag ved samtidig inntekt eller ved uttak senere enn to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, jf. proposisjonens kapittel 8.6.

Videre foreslås det regler for forholdet mellom særalderspåslag og andre ytelser jf. proposisjonens kapittel 8.7.

Det vises til proposisjonens kapittel 8.2, 8.3 og 8.4, der avtalen og forslaget i høringsnotatet, høringsinstansenes syn, samt departementets vurderinger og forslag er detaljert redegjort for.

1.6 Endringer i samordningsloven

1.6.1 INNLEDNING

Det vises til lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser med tilhørende forskrifter. Samordningsloven regulerer hvor mye samlet pensjon en person kan få samtidig fra to eller flere pensjons- og trygdeordninger. Ytelsene fra folketrygden gis uten reduksjon når en person samtidig mottar ytelser fra andre pensjons- og trygdeordninger som går inn under samordningsloven. Samordningsloven har i dag særlig praktisk betydning når en person har rett til pensjon både fra folketrygden og fra en av de offentlige tjenestepensjonsordningene. Det er pensjonen fra tjenestepensjonsordningen som da skal reduseres.

Det er derfor behov for enkelte endringer og justeringer i samordningsreglene som følge av de øvrige endringsforslagene.

Det vises til proposisjonens kapittel 9.1 og 9.2, der forslagene i høringsnotatet samt høringsinstansenes syn er gjort greie for.

1.6.2 DEPARTEMENTETS VURDERING OG FORSLAG

Etter gjeldende § 3 første ledd i samordningsloven skal alderspensjon (bruttopensjon) og oppsatt alderspensjon for tjenestetid opptjent før 2020 være omfattet av loven. Bestemmelsen bør endres slik at også årskullene med særaldersgrense som kan ta ut alderspensjon (bruttopensjon) etter de nye bestemmelsene i lov om Statens pensjonskasse § 5 b, blir omfattet av anvendelsesområdet til samordningsloven. Dette er nødvendig da reglene om alderspensjon for de angitte årskullene i kapittel 5 b ikke lenger er inntatt i lovens kapittel 5. Dette gjelder ytelsen bruttoberegnet alderspensjon, som i kapittel 5 b gjennomgående omtales som tidligpensjon.

I hvilket omfang, og på hvilken måte, tidligpensjonen skal samordnes med andre ytelser, vil fremgå av de ulike bestemmelsene i samordningsloven.

Særalderspåslaget bør imidlertid ikke samordnes, og det er gjort endringer i lovteksten slik at dette blir tydeligere. Det vises til lovforslaget i samordningsloven § 3 første ledd.

Det er ikke behov for å endre samordningsloven § 24 a.

Har vedkommende en etterlattepensjon i folketrygden, vil samordningen for de aktuelle årskullene skje på samme måte som i dag. Når det gjelder kombinasjonen omstillingsstønad i folketrygden og brutto alderspensjon, vil gjeldende samordning om at tjenestepensjonen reduseres med et beløp som svarer til inntil tre fjerdedeler av grunnbeløpet, som utgangspunkt gjelde. Mottak av omstillingsstønad fra folketrygden skal altså i utgangspunktet samordnes med tidligpensjon, både den videreførte tidligpensjonsordningen og den nye. Samtidig er omstillingsstønad å regne som pensjonsgivende inntekt, jf. folketrygdloven § 3-15. I høringsnotatet ble det foreslått noe ulike reduksjonsregler av tidligpensjonen for inntekt for ulike årskull, både for gruppen som har 63 års særaldersgrense og gruppen som har 60 års særaldersgrense. Når det gjelder de som skal få redusert tidligpensjonen mot pensjonsgivende inntekt, kan det ikke samtidig gjennomføres en samordning mot omstillingsstønad når stønaden også vil inngå i den pensjonsgivende inntekten som gir reduksjon. Det samme gjelder arbeidsavklaringspenger. Det legges til grunn at den beste løsningen er å redusere tidligpensjonen fra tjenestepensjonsordningen mot omstillingsstønad for de årskullene som skal ha en reduksjon med 66 pst. ved pensjonsgivende inntekt over en inntektsgrense. Det samme gjelder ved mottak av arbeidsavklaringspenger. Det må da gjøres et unntak for samordningen i disse tilfellene. Dette gjelder uansett om samlet inntekt er lavere eller høyere enn inntektsgrensen. Unntaket for samordning av tidligpensjon mot omstillingsstønad foreslås plassert i § 22 nr. 4. Unntaket for samordning av

tidligpensjon mot arbeidsavklaringspenger er plassert i samordningsloven § 19 andre ledd og § 23 nr. 1 andre ledd.

Det vises til lovforslaget i samordningsloven § 19 andre ledd, § 22 nr. 4 og § 23 nr. 1 andre ledd.

Høringsforslaget knyttet til samordningsloven § 24 c nr. 1 er unødvendig. Det er presisert i bestemmelsene om tidligpensjon i lov om Statens pensjonskasse og lov om pensjonsordning for sykepleiere at tidligpensjonen ikke kan utbetales samtidig med pensjon etter lov om Statens pensjonskasse kapittel 5 a og lov om pensjonsordning for sykepleiere kapittel 4 a, herunder oppsatt alderspensjon for opptjening før 2020. Det er også slik at tidligpensjonen ikke kan mottas som en oppsatt pensjonsytelse.

Ved kombinasjon av tidligpensjon og uførepensjon fra tjenestepensjonsordning og arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd fra folketrygden kommer forskrift 22. januar 2015 nr. 52 om unntak fra samordning av alderspensjon fra tjenestepensjonsordning før 67 år eller avtalefestet pensjon fra 65 år beregnet som tjenestepensjon med uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden til anvendelse.

1.7 Økonomiske effekter for den enkelte

Det vises til proposisjonens kapittel 10, der det vises eksempler på beregninger av samlet pensjon som andel av tidligere inntekt. Kompensasjonsgradene som vises, er med særalderspåslag og tidligpensjon som foreslått i proposisjonen. Det er her detaljert redegjort for forutsetningene for beregningene.

De økonomiske effektene for den enkelte tar utgangspunkt i:

- Aldersgrense 65 år
- Aldersgrense 63 år
- Aldersgrense 60 år
- Reduksjon av ny tidligpensjon.

1.8 Forholdet til Grunnloven

Grunnloven § 97 lyder:

«Ingen lov må gis tilbakevirkende kraft.»

Kjerneområdet for Grunnloven § 97 er vern mot lovgivning som knytter nye byrder eller andre ufordelaktige rettsvirkninger til handlinger, unnlatelser eller begivenheter som fant sted før lovendringen (egentlig tilbakevirkning). Som hovedregel er slik tilbakevirkning forbudt.

Det er særlig tre forhold i lovforslaget som må vurderes opp mot Grunnloven § 97.

For det første gjelder det avvikling av 85-årsregelen, som innebærer at muligheten til å gå av med pensjon inntil tre år før særaldersgrensen blir fjernet.

For det andre gjelder det at personer født i 1965 og senere, og som har særaldersgrense 65 år, med de nye reglene ikke får rett til tidligpensjon.

For det tredje gjelder det at også inntekt fra stilling som ikke er medlemspliktig skal føre til reduksjon av ny tidligpensjon.

Det vises til proposisjonens kapittel 11.2, 11.3 og 11.4, der disse tre forholdene er vurdert opp mot Grunnloven § 97.

1.9 Forholdet til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)

Pensjons- og trygderettigheter er vernet av Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 (P1-1), gjennomført i norsk rett ved menneskerettsloven § 2 nr. 1.

Det følger av artikkel 1 første ledd første punktum at enhver fysisk eller juridisk person har rett til å få nyte sin eiendom i fred. Ingen skal bli fratatt sin eiendom unnatt i det offentlige interesse og på de betingelser som er hjemlet ved lov og ved folkerettens alminnelige prinsipper, jf. andre punktum.

Det vurderes at forslagene ikke vil være i strid med eiendomsvernet i EMK. Det vises til vurderingene over knyttet til Grunnloven § 97.

1.10 Forholdet til EØS-avtalen

Det vises til proposisjonens kapittel 13, der forholdet mellom de nasjonale reglene på den ene siden, og avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), herunder trygdeforordningen, på den andre siden omtales.

Det tas et forbehold om at EØS-retten er dynamisk og endres over tid, blant annet gjennom domstolenes fortolkning av regelverket.

Det redegjøres i proposisjonen detaljert for:

- EØS-avtalen som ramme for trygdekoordinering
- Trygdeforordningen, herunder:
 - Klassifisering og relevante deler av trygdeforordningen
 - Særordning for tjenestemenn
 - Lovvalg
 - Likebehandling
 - Sammenlegging av tid
 - Delpensjonsprinsippet
 - Krav til opphold i Norge og eksportabilitet.

1.11 Økonomiske og administrative konsekvenser. Likestillingsmessige konsekvenser

1.11.1 ØKONOMISKE KONSEKVENSER

De økonomiske konsekvensene er vurdert mot gjeldende rett, altså kostnadene ved regelverket for ny offentlig tjenstepensjon som ble gitt virkning fra 1. januar 2020, inkludert ny AFP.

De nye pensjonsreglene gjelder for personer med en særaldersgrense på 60, 63 eller 65 år født i 1963 eller senere. Majoriteten av disse er medlemmer av Kommunal Landspensjonskasse (KLP) eller Statens pensjonskasse (SPK).

I forarbeidene til avtalen som ble inngått 25. august 2023, leverte både KLP og SPK kostnadsanslag på ulike løsninger. I proposisjonen benyttes beregninger for SPK for å beskrive kostnadene for aldersgrense 60 år og aldersgrense 63 år, mens det benyttes beregninger fra KLP for å beskrive kostnadene for aldersgrense 65 år.

Det vises til proposisjonens kapittel 14.2, der de økonomiske konsekvenser for aldersgrense 60 og 63 år samt aldersgrense 65 år er belyst.

1.11.2 ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Kompleksiteten i regelverket vil øke som følge av forslagene og endringene vil kreve tilpasninger i pensjonsleverandørenes administrative systemer. Blant annet må IKT-systemene tilpasses endringene i regelverket.

Kompleksiteten i systemene vil også øke som følge av at det skal gis to pensjonsytelser (tidligpensjon og særalderspåslag), at beregning av tjenestetid og pensjonsgrunnlag er ulikt det som gjelder for alder- etterlatte- og uførepensjon, samt at det på kort sikt må beregnes pensjoner både etter gjeldende og nye regler. Økt kompleksitet i regelverket vil også påvirke systemer som håndterer premieberegning, premieprognoseberegning og regnskapsberegninger. I tillegg vil tjenstepensjonsleverandørene måtte gjøre endringer i rutiner og opplæringsmateriell, samt utarbeide informasjon til kunder og medlemmer både digitalt og analogt.

Det vurderes at de forenklingene i regelverket som foreslås, sammenlignet med lovforslagene som ble sendt på høring, bidrar til vesentlig enklere administrasjon.

1.11.3 LIKESTILLINGSMESSIGE KONSEKVENSER

Både gjeldende regelverk og forslagene til nytt regelverk er kjønnsnøytralt. Forslagene innebærer ingen endringer i dette prinsippet. Forskjeller i yrkesaktivitet og lønn mellom kjønnene vil likevel kunne gi ulik pensjon, og forskjeller mellom kjønnene kan slå forskjellig ut med gjeldende regler og forslaget til nye regler.

Selv om regelverket for å beregne pensjon er kjønnsnøytralt, er gjennomsnittlig utbetalt pensjon fra de offentlige tjenestepensjonsordningene høyere for menn enn for kvinner. I praksis gir altså et likestilt regelverk ikke lik pensjon. Dette skyldes primært faktorer utenfor pensjonssystemet, slik som forskjeller i lønnsnivå, tjenestetid, stillingsprosent og avgangsalder mv.

Andelen kvinner blant ansatte i offentlig sektor med en særaldersgrense er høy. Når levealderen i befolkningen øker, vil den årlige pensjonen ved en gitt uttaksalder bli lavere. For personer med særaldersgrenser innebærer det i utgangspunktet et stadig lavere livsvarig pensjonsnivå med dagens regler. Særalderspåslag, kombinert med utsatt avgang i tråd med økte aldersgrenser, motvirker dette og vil bidra til å sikre gode pensjonsnivåer også for yngre årskull når levealdersjusteringen blir sterkere. Sett i sammenheng med den høyere andelen kvinner med særaldersgrenser, vil særalderspåslaget i større grad gi økt pensjon for kvinner enn for menn. Pensjonsordningen som foreslås innebærer også samlet sett en dreining fra tidligpensjonering til et livsvarig særalderspåslag. Dette er også generelt gunstigere for kvinner enn for menn, fordi kvinner lever lenger.

2. Komiteens behandling

I forbindelse med komiteens behandling mottok Stortinget 8. mai 2025 et rettebrev fra arbeids- og inkluderingsministeren. Rettebrevet ligger vedlagt innstillingen.

Som ledd i komiteens behandling av proposisjonen ble det åpnet for skriftlige innspill.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tone E. Berge Hansen, Per Vidar Kjølmoen, Anette Trettebergstuen og Torbjørn Vereide, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Fremskrittspartiet, Alf Erik Bergstøl Andersen og Dagfinn Henrik Olsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø og lederen Freddy André Øvstegård, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til Prop. 108 L (2024–2025) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense). Formålet er å etablere nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense, i tråd med avtalene inngått mellom

Arbeids- og inkluderingsdepartementet og partene i offentlig sektor.

Komiteen viser til at om lag 30 pst. av arbeidstakerne i offentlig sektor i dag har særaldersgrenser, og at forslaget innebærer betydelige endringer i pensjonsrettighetene for denne gruppen, særlig for personer født i 1963 og senere.

Komiteen merker seg at forslagene bygger på avtalen av 25. august 2023 og avtalen av 13. januar 2025, som blant annet innebærer etableringen av en ny tidligpensjonsordning og et nytt særalderspåslag. Komiteen viser til at det foreslås at de som oppfyller kvalifikasjonskravene, skal ha rett til en tidligpensjon på 66 pst. av pensjonsgrunnlaget ved full opptjening i særaldersstilling samt et livsvarig særalderspåslag basert på stillingens aldersgrense og opptjeningstid.

Komiteen viser videre til at det foreslås at særaldersgrensene fremover skal øke i takt med økt levealder, og at utformingen av regelverket legger opp til fleksibilitet for en slik utvikling, blant annet ved å knytte rettigheter til alderen for ubetinget rett til alderspensjon i folketrygden.

Komiteen merker seg at 85-årsregelen foreslås utfaset, og at dette vil innebære redusert fleksibilitet for enkelte grupper som i dag har anledning til å fratre før særaldersgrensen.

Komiteen viser til at forslaget også omfatter tilpasninger i regelverket for uføre i stillinger med særaldersgrense, og at det åpnes for at særalderspåslag og tidligpensjon skal kunne kombineres med andre ytelser, som AFP og alderspensjon fra folketrygden.

Komiteen merker seg at regjeringen ikke foreslår konkrete bestemmelser om økte aldersgrenser i proposisjonen, men at dette vil komme i en egen prosess. Komiteen viser til at regelverket som nå foreslås, derfor er utformet slik at det skal fungere i et system med økende aldersgrenser, ved å bruke alderen for ubetinget rett til alderspensjon som referansepunkt.

Komiteen viser til å ha mottatt syv høringsinnspill innen fristen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det i Norge er stor etterspørsel etter kvalifisert arbeidskraft. Samtidig lever befolkningen lenger, og flere er friskere lenger. Det resulterer i at også flere ønsker å stå lenger i jobb. Disse medlemmer støtter de foreslåtte endringene og mener dette er riktige steg på veien til å lage et pensjonssystem som gir rettigheter til de som av ulike årsaker ikke kan stå lenger i jobb, men også muligheter til de som har mer å gi.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at det er viktig å sikre forutsigbare og rettighetsbaserte pensjonsordninger for arbeidstakere i yrker med særlige belastninger.

Disse medlemmer kan ikke støtte regjeringens forslag, da det etter disse medlemmene vurdering innebærer en svekkelse av dagens rettigheter og økt kompleksitet. Spesielt vil forslaget om avkorting svekke insentivene til å kombinere arbeid og pensjon og gjøre det vanskeligere for folk å planlegge sin egen pensjonstilværelse.

Disse medlemmer peker på at selv om fribeløpet for tidligpensjon foreslås økt til 2,7 G, vil effekten i praksis reduseres av at hele den pensjonsgivende inntekten – og ikke bare arbeidsinntekten – regnes med. Dette skaper både usikkerhet og økonomisk uforutsigbarhet for dem som ønsker en gradvis overgang fra arbeid til pensjon.

Disse medlemmer mener videre at nye elementer som særalderspåslag og ny tidligpensjon, som er foreslått i proposisjonen, ikke løser de grunnleggende svakhetene i systemet. Snarere oppfattes det som lap-ping på et system som mangler tydelige og langsiktige arbeidsinsentiver.

Disse medlemmer viser også til kritikken fra Befalets Fellesorganisasjon (BFO), som mener forslagene vil bidra til økt byråkrati og føre til at ansatte i Forsvaret i praksis må slutte tidligere for ikke å tape økonomisk. Ifølge BFO vil det i mange tilfeller ikke lønne seg å jobbe etter 65 år. Det svekker både rekruttering og motivasjon i viktige samfunnsfunksjoner.

Disse medlemmer mener at regjeringen med dette forslaget svekker en rekke etablerte forutsetninger, blant annet ved å fase ut 85-årsregelen. Dette rammer særlig ansatte i fysisk krevende stillinger og bidrar til ytterligere usikkerhet i pensjonssystemet.

Samtidig understreker disse medlemmer at man støtter nødvendige tilpasninger i pensjonsregelverket som gjør det mulig å fjerne fratredelsesplikten for militært personell.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener det er viktig å forsvare ordningen med særaldersgrenser. I mange yrker er det ikke mulig å stå i jobb stadig lenger uten at det går ut over helsen. I tillegg starter yrkeslivene for mange av jobbene med særaldersgrenser tidligere enn andre, gjerne akademiske yrker, slik at disse gruppene allerede står lenger i arbeidslivet. Disse medlemmer viser til at endringene i proposisjonen blant annet klargjør regelverket for at særaldersgrensene skal øke i takt med pensjonsalderen, og at den såkalte 85-årsregelen, som gjør at flere yrkesgrupper får en reell mulighet til å gå av med pensjon tidlig, foreslås avvirket. Disse medlemmer er imot å levealdersjustere særaldersgrensene, og imot å fjerne 85-årsregelen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i prosessen knyttet til å fremme forslag om å levealdersjustere særaldersgrensene heller fremme forslag om hvordan særaldersgrensene kan beholdes uten at de ansatte taper pensjon.»

Disse medlemmer viser til at de som har særaldersgrense 65 år, med denne proposisjonen får et fribeløp på kun 1 G, mens de andre gruppene har 2,7 G. Unio, LO Stat og flere høringsinstanser er kritiske til denne forskjellsbehandling.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart fremme forslag om å heve fribeløpet for alle som har særalderspåslag, til 2,7 G.»

Disse medlemmer viser til at forholdet mellom særalderspåslaget og det avtalte slitertillegget i folketrygden ikke er avklart. Disse medlemmer vil slå fast at innføringen av et slitertillegg ikke er ment å erstatte særalderspåslaget for de med særaldersgrense 65 år, og at det fortsatt skal være en klar økonomisk rettighet knyttet til å inneha særaldersgrense.

Disse medlemmer viser til at det i proposisjonen klargjøres en endring knyttet til uføres alderspensjon, der det fremgår tydelig at personer med særaldersgrense født i 1963 og senere vil beholde uførepensjonen frem til alder for ubetinget rett til uttak av alderspensjon. Disse medlemmer er av den oppfatning at det samtidig kan gjøres tilpasninger for årskullene født i 1962 og tidligere, som i dag opplever å bli helt eller delvis samordnet bort i perioden fra oppnådd aldersgrense og frem til 67 år. Disse medlemmer ber derfor regjeringen gjøre tilsvarende endringer for berørte grupper født i 1962 og tidligere og komme tilbake til Stortinget med de nødvendige forslag så raskt som mulig.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i prosessen knyttet til å fremme forslag om å levealdersjustere særaldersgrensene heller fremme forslag om hvordan særaldersgrensene kan beholdes uten at de ansatte taper pensjon.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen umiddelbart fremme forslag om å heve fribeløpet for alle som har særalderspås-lag, til 2,7 G.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 11 nytt tredje ledd skal lyde:

Kun arbeidsinntekt fra arbeidsforhold med særaldersgrense skal inngå i beregningen etter §§ 26 o, 26 p og 26 r. Første punktum gjelder ikke for arbeidsinntekt før 1. januar 2025.

§ 19 første ledd andre og nytt tredje punktum skal lyde:

Kun tjenestetid i stillinger med særaldersgrense skal inngå i beregningen etter §§ 26 o, 26 p og 26 r. Andre punktum gjelder ikke for tjenestetid før 1. januar 2025.

Nåværende andre punktum blir nytt fjerde punktum.

§ 19 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved beregning av pensjon etter kapittel 5, § 26 n, kapittel 6 og 7 avrundes samlet tjenestetid slik at brøkdel av et år mindre enn en halv ikke regnes med.

§ 19 tredje ledd skal lyde:

Tjenestetid etter kapittel 5 a og 5 b, unntatt etter § 26 n, fastsettes i antall år, avrundet til én desimal.

§ 20 a andre ledd oppheves.

§ 26 b andre ledd andre punktum skal lyde:

Til medlemmer som har fått midlertidig uførepensjon eller uførepensjon erstattet av alderspensjon ved særaldersgrense før 1. januar 2026, gis det pensjonsopptjening som om de mottok midlertidig uførepensjon eller uførepensjon.

Nåværende andre til fjerde punktum blir tredje til nytt femte punktum.

§ 26 c tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning.

§ 26 e tredje ledd andre punktum skal lyde:

Til medlemmer som har fått midlertidig uførepensjon eller uførepensjon erstattet av alderspensjon ved særaldersgrense før 1. januar 2026, gis det pensjonsopptjening som om de mottok midlertidig uførepensjon eller uførepensjon.

Nåværende andre til fjerde punktum blir tredje til nytt femte punktum.

§ 26 f første ledd fjerde punktum skal lyde:

Betinget tjenestepensjon kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b, tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning eller avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 26 h nytt åttende ledd skal lyde:

Alderspensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning.

§ 26 j nytt femte ledd skal lyde:

Overgangstillegget kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning.

Nytt kapittel 5 b med §§ 26 m til 26 u skal lyde:

Kapittel 5 b Alderspensjon – tidligpensjon og særalderspåslag til personer med særaldersgrense

§ 26 m Virkeområde

Kapittelet gjelder alderspensjon for personer født i 1963 eller senere og omfatter tidligpensjon og særalderspåslag til personer med lavere aldersgrense enn den alminnelige aldersgrensen etter lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. (særaldersgrense).

§ 26 n Særsilt tidligpensjonsordning til personer i årskullene 1963 til 1969

Personer født i 1963 og 1964 med særaldersgrense to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen ved eller etter fylte 65 år, se likevel fjerde ledd. Rett til tidligpensjon etter første punktum har også personer født i 1963 eller 1964 som i løpet av de siste 10 årene har gått over fra en stilling med lavere aldersgrense til en stilling med høyere aldersgrense når

- vedkommende har hatt lavere aldersgrense i minst 15 år,
- den lavere aldersgrensen er begrunnet i forhold som er omhandlet i lov om aldersgrenser for statsansatte m.fl. § 2 første ledd andre punktum bokstav a, og
- vedkommende ville hatt rett til alderspensjon i den tidligere stillingen.

Personer født i perioden 1963 til 1966 med særaldersgrense fire år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen ved eller etter fylte 63 år, se likevel fjerde ledd.

Personer født i perioden 1963 til 1969 med særaldersgrense syv år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen ved eller etter fylte 60 år, se likevel fjerde ledd.

Fratrer et medlem tre år eller kortere tid før alderen nevnt i første til tredje ledd, har vedkommende rett til tidligpensjon dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 5 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Tidligpensjonen løper fra den første dagen i måneden etter at medlemmet ikke mottar lønn. For øvrig gjelder bestemmelsene om utbetaling i § 26 første ledd andre og tredje punktum og andre ledd.

Tidligpensjonen gis fram til medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden.

Tidligpensjonen beregnes etter bestemmelsene i § 22 første, andre, fjerde og femte ledd, § 25 og § 26 tredje ledd tredje og fjerde punktum, fjerde og femte ledd.

§ 26 o Tidligpensjon til personer med særaldersgrense fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden

Medlemmer født i 1967 eller senere som helt eller delvis har fratrådt en medlemspliktig stilling der særaldersgrensen er fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden, har rett til tidligpensjon. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av tidligpensjon, har hatt medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i en medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 5 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Personer i årskullene 1967 til 1969 har rett til tidligpensjon før særaldersgrensen dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år. Personer født i januar 1967 har rett til tidligpensjon inntil tre år før særaldersgrensen. For hver måned medlemmets fødselsmåned er senere enn januar 1967, er første mulige uttakstidspunkt for tidligpensjon én måned senere enn tidspunktet

etter andre punktum. Personer født i 1970 eller senere har rett til tidligpensjon tidligst fra særaldersgrensen.

Full tidligpensjon utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Full tidligpensjon krever at medlemmet har minst 30 års samlet tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, skal pensjonen avkortes forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for uføreggraden. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og uføreggraden. Dersom uføreggraden for den midlertidige uførepensjonen, uførepensjonen og uføretrygden er forskjellig, skal den høyeste uføreggraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i femte ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

§ 26 p Tidligpensjon til personer med særaldersgrense syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden

Medlemmer som er født i 1970 eller senere som helt eller delvis har fratrådt en medlemspliktig stilling der særaldersgrensen er syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden, har rett til tidligpensjon. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av tidligpensjon, har hatt medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i en medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 5 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Personer i årskullene 1970 til 1972 har rett til tidligpensjon før særaldersgrensen dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år. Personer født i januar 1970 har rett til tidligpensjon inntil tre år før særaldersgrensen. For hver måned medlemmets fødselsmåned er senere enn januar 1970, er første mulige uttakstidspunkt for tidligpensjon én måned senere enn tidspunktet

tet etter andre punktum. Personer født i 1973 eller senere har rett til tidligpensjon tidligst fra særaldersgrensen.

Full tidligpensjon utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. Full tidligpensjon krever at medlemmet har minst 30 års samlet tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, skal pensjonen avkortes forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for uføregraden. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og uføregraden. Dersom uføregraden for den midlertidige uførepensjonen, uførepensjonen og uføretrygden er forskjellig, skal den høyeste uføregraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i femte ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

§ 26 q Reduksjon av tidligpensjon mot pensjongivende inntekt

Når uttaksgraden fastsettes etter § 26 o og § 26 p, skal det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen per kalenderår er pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak, tillagt 2,7 ganger folketrygdens grunnbeløp. Ved endring i pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak skal inntektsgrensen fastsettes på nytt. Inntektsgrensen skal periodiseres i uttaksåret og opphørsåret avhengig av hvor mange måneder av året det utbetales tidligpensjon. Ved endring av inntektsgrensen underveis i et kalenderår skal det tas hensyn til antallet måneder med hver inntektsgrense.

Dersom medlemmets inntekt overstiger inntektsgrensen etter første ledd, skal pensjonen reduseres tilsvarende den delen av inntekten som overstiger inntektsgrensen multiplisert med 66 prosent justert med tjenestetidsbrøken for tidligpensjonen. Ved flere deluttak skal den laveste tjenestetidsbrøken legges til grunn for reduksjonen. Som inntekt regnes pensjongivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom tidligpensjonen er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av tidligpensjonen.

Medlemmet skal opplyse Pensjonskassen om forventet inntekt og om endringer i inntekten. Har med-

lemmet fått utbetalt for lite eller for mye pensjon, skal det foretas et etteroppgjør. Er det utbetalt for lite pensjon, skal differansen etterbetales som et engangsbeløp. For mye utbetalt pensjon kan inndrives uten hensyn til skyld og kan avregnes ved å trekke i framtidige utbetalinger av uførepensjon og alderspensjon fra Pensjonskassen. Krav om tilbakekreving av for mye utbetalt pensjon er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift om reduksjon av tidligpensjon, periodisering og etteroppgjør.

§ 26 r Særalderspåslag

Medlemmer født i 1963 eller senere som har fra-trådt medlemspliktig stilling med minst 10 prosent målt i forhold til full stilling, har rett til særalderspåslag. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratreden med rett til uttak av særalderspåslag, har hatt en medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak. Vilkåret gjelder ikke for personer som har mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning.

Det er et vilkår for rett til særalderspåslag etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar tidligpensjon etter dette kapittelet, tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenestepensjonsordning eller avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget. Fullt særalderspåslag skal være 7,7 prosent for stillinger med særaldersgrense syv år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden, 6,5 prosent for stillinger med særaldersgrense fire år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden og 5,8 prosent for stillinger med særaldersgrense to år lavere enn alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden. Fullt særalderspåslag krever at medlemmet har minst 30 års tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til

100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet mottar særalderspåslag etter mottak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent fratrukket stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter særaldersgrensen. Dersom uføregraden for midlertidig uførepensjon, uførepensjon og uføretrygd er forskjellig, skal den høyeste uføregraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i fjerde ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Det skal likevel ikke fastsettes en ny uttaksgrad ved økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttak. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra tidspunktet medlemmet når laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden.

§ 26 s *Livsvarig reduksjon av særalderspåslag*

Når uttaksgraden av særalderspåslaget fastsettes, skal det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen per kalenderår er pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak, tillagt folketrygdens grunnbeløp. Ved endring i pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak skal inntektsgrensen fastsettes på nytt. Inntektsgrensen skal likevel ikke fastsettes på nytt ved økt pensjonsgrunnlag som følge av økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttaket. Inntektsgrensen skal periodiseres i uttaksåret avhengig av hvor mange måneder i året det utbetales særalderspåslag. Ved endring av inntektsgrensen underveis i et kalenderår skal det tas hensyn til antallet måneder med hver inntektsgrense.

Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres for hvert år medlemmet har inntekt over inntektsgrensen. Særalderspåslaget skal reduseres med en brøk hvor inntekten over inntektsgrensen er telleren og tre ganger pensjonsgrunnlaget for særalderspåslaget er nevneren. Reduksjonen får virkning fra året etter at skatteoppgjøret foreligger. Som inntekt regnes pensjongivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom særalderspåslag er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av særalderspåslaget.

Ved uttak av særalderspåslag senere enn to år før medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, uten at det tidligere er mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet, alderspensjon etter § 20 a slik den lød før 1. januar 2026, eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, reduseres også det livsvarige nivået på særal-

derspåslaget med 1/36 av ytelsen for hver måned det senere uttaket skjer.

Departementet kan gi forskrift om reduksjon av særalderspåslag og periodisering.

§ 26 t *Flere stillinger med ulik særaldersgrense*

For medlemmer som har hatt flere etterfølgende stillinger med ulike særaldersgrenser, skal den siste særaldersgrensen legges til grunn, se likevel § 44 ellefte ledd.

For medlemmer som har samtidige stillinger med ulike særaldersgrenser, gis tidligpensjon og særalderspåslag med utgangspunkt i den laveste aldersgrensen, forutsatt at medlemmet har hatt en stilling med den særaldersgrensen som utløser retten til ytelsen, i minst tre år før vedkommende når særaldersgrensen eller før fratreden med rett til uttak av ytelsen.

Paragrafen her gjelder ikke personer som omfattes av § 26 n.

§ 26 u *Uttak av tidligpensjon og særalderspåslag – opphør og endringer*

Tidligpensjon etter § 26 o og tidligpensjon etter § 26 p utbetales tidligst fra og med måneden etter at meldingen om uttak blir gitt, men likevel tidligst fra måneden etter at retten til tidligpensjon inntreffer. Tidligpensjonen skal utbetales til og med måneden medlemmet når alderen for ubetinget rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden. Dersom et medlem som mottar tidligpensjon, dør før vedkommende når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, opphører tidligpensjonen ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde.

For medlemmer som mottar tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, utbetales særalderspåslaget fra måneden etter siste utbetaling av tidligpensjon. Særalderspåslaget utbetales ellers tidligst fra og med måneden etter at meldingen om uttak blir gitt, men likevel tidligst fra måneden etter at retten til særalderspåslag inntreffer. Særalderspåslaget opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde.

Endringer i tidligpensjon og særalderspåslag får virkning fra måneden etter at forholdet som førte til endringen, inntraff, se likevel § 26 s andre ledd tredje punktum.

§ 31 andre ledd første og andre punktum skal lyde:

Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for personer født til og med 1962 faller bort fra og med måneden etter at medlemmet når aldersgrensen for stillingen, men senest fra måneden etter fylte 67 år. Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for

personer født fra og med 1963 faller bort fra måneden etter at medlemmet fyller 67 år.

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

§ 35 første ledd skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon etter kapittel 5, *tidligpensjon etter kapittel 5 b*, midlertidig uførepensjon eller uførepensjon etter kapittel 6 eller *tilsvarende pensjon* fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller *enkemannspensjonen* reduseres etter bestemmelsene her.

§ 42 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Tidligpensjon og særalderspåslag etter kapittel 5 b under utbetaling skal reguleres ved at pensjonsgrunnlaget årlig fra 1. mai reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten.

Nåværende tredje og fjerde punktum blir fjerde og nytt femte punktum.

§ 42 femte ledd tredje punktum skal lyde:

For medlemmer som har fratrådt stillingen sin før uttaket av pensjonen, gjelder det samme også for pensjonsgrunnlaget for tidligpensjon etter § 26 o og § 26 p og særalderspåslag etter § 26 r.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

II

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd første punktum skal lyde:

Loven omfatter alderspensjon etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse kapittel 5 og § 26 h og *tidligpensjon etter kapittel 5 b*.

§ 19 andre ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Dersom det ytes uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o og § 26 p eller tilsvarende pensjon, skal tidligpensjonen ikke samordnes etter paragrafen her.

§ 22 nr. 4 andre punktum skal lyde:

Dette gjelder likevel ikke dersom omstillingsstøtten ytes samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o eller § 26 p eller tilsvarende pensjon.

Nåværende andre punktum blir nytt tredje punktum.

§ 23 nr. 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom det ytes uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o og § 26 p eller tilsvarende pensjon,

skal tidligpensjonen ikke samordnes med uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger.

III

I lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd nytt andre og tredje punktum skal lyde:

Kun tjenestetid i stillinger med særaldersgrense skal inngå i beregningen etter § 11 p. Andre punktum gjelder ikke for tjenestetid før 1. januar 2025.

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Ved beregning av pensjon etter kapittel 4, § 11 n, kapittel 5 og 6 avrundes samlet tjenestetid slik at brøkdel av et år mindre enn en halv ikke regnes med.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Tjenestetid etter kapittel 4 a og § 11 p fastsettes i antall år, avrundet til én desimal.

§ 6 a andre ledd oppheves.

§ 11 c tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Pensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 4 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

§ 11 f første ledd fjerde punktum skal lyde:

Betinget tjenstepensjon kan ikke utbetales samtidig med *tidligpensjon etter kapittel 4 b*, *tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning* eller avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven.

§ 11 h nytt åttende ledd skal lyde:

Alderspensjonen kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 4 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

§ 11 j nytt femte ledd skal lyde:

Overgangstillegget kan ikke utbetales samtidig med tidligpensjon etter kapittel 4 b eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Nytt kapittel 4 b med § 11 m til § 11 r skal lyde:

Kapittel 4 b Alderspensjon – tidligpensjon og særalderspåslag til personer med særaldersgrense

§ 11 m Virkeområde

Kapittelet gjelder alderspensjon for personer født i 1963 eller senere og omfatter tidligpensjon og særalderspåslag til personer med lavere aldersgrense enn 70 år (særaldersgrense).

§ 11 n *Særskilt tidligpensjonsordning til personer i årskullene 1963 og 1964*

Personer født i 1963 og 1964 med særaldersgrense to år før alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden har rett til tidligpensjon når de fratrer stillingen med minst 10 prosent målt i forhold til full stilling, ved eller etter fylte 65 år.

Tidligpensjonen gis fra tidspunktet for fylte 65 år. Fratrer et medlem tre år eller kortere tid før det nevnte tidspunktet, har vedkommende rett til tidligpensjon dersom summen av tjenestetid og alder er minst 85 år.

Ved overgang fra en stilling med særaldersgrense 65 år til en stilling med aldersgrense 70 år skal særaldersgrensen på 65 år legges til grunn i inntil ti år dersom vedkommende ville hatt rett til alderspensjon etter den tidligere særaldersgrensen. Det er et vilkår at vedkommende har hatt stillinger med særaldersgrense i minst 15 år.

Det er et vilkår for rett til tidligpensjon etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar eller har mottatt særalderspåslag og ikke mottar avtalefestet pensjon, pensjon etter kapittel 4 a eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Tidligpensjonen løper fra den første dagen medlemmet ikke mottar lønn. For øvrig gjelder § 11 første ledd andre til fjerde punktum.

Tidligpensjonen gis fram til medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden.

Ved overgang fra en stilling med aldersgrense 70 år til en stilling med særaldersgrense 65 år skal særaldersgrensen først legges til grunn etter ett års tjeneste.

Tidligpensjonen skal beregnes etter bestemmelsene i § 7 sjette og sjuende ledd, § 8, § 9 første, tredje og fjerde ledd og § 11 tredje og fjerde ledd.

§ 11 o *Pensjonsgrunnlag for særalderspåslag*

Grunnlaget for beregning av særalderspåslag (pensjonsgrunnlaget) er medlemmets innskottsgrunnlag etter § 27 når det fratrer stillingen. Kun innskottsgrunnlag fra arbeidsforhold med særaldersgrense skal inngå i beregningen. Andre punktum gjelder ikke innskottsgrunnlag før 1. januar 2025.

Det kan ved tariffavtale settes begrensninger for medregning av lønnsforhøyelser de siste to årene før fratrede med alderspensjon.

Når et medlem er gått over til en stilling med lavere innskottsgrunnlag, eller når grunnlaget for medlemmets stilling er blitt satt ned uten at dette skyldes en alminnelig lønnsregulering, får medlemmet pensjon beregnet etter det høyere grunnlaget for så mange tjenesteår som han eller hun hadde da vedkommende fratrådte den høyere stillingen, eller da grunnlaget for stillingen ble satt ned. I tillegg får medlemmet pensjon beregnet etter det lavere grunnlaget for så mange tjenesteår som han eller hun har hatt etter at vedkommende gikk over i den lavere stillingen, eller etter at grunnla-

get for stillingen ble satt ned, men ikke for flere tjenesteår enn at den samlede tjenestetiden blir 30 år. Det samme gjelder for et medlem som tidligere har hatt oppsatt pensjon for en høyere stilling.

Det kan ved tariffavtale fastsettes minstegrenser for hvor lenge et medlem må ha hatt det høyere pensjonsgrunnlaget for at det skal gi rett til økt pensjon.

For tjeneste i en stilling med kortere arbeidstid enn det fastsatte for en tilsvarende full stilling, skal pensjonsgrunnlaget reduseres ut fra arbeidstiden (det reduserte innskottsgrunnlaget). Har medlemmet en tid betalt innskott bare av en del av stillingens innskottsgrunnlag, skal pensjonsgrunnlaget for denne tjenesten reduseres ut fra det betalte innskottet.

Er den samlede tjenestetiden lengre enn den tjenestetiden som kreves for å få full pensjon, skal det sees bort fra tjenestetiden med lavest pensjonsgrunnlag.

§ 11 p *Særalderspåslag*

Medlemmer født i 1963 eller senere som har fratrådt medlemspliktig stilling med minst 10 prosent målt i forhold til full stilling, har rett til særalderspåslag. Det er et vilkår at vedkommende i løpet av de siste 15 årene før særaldersgrensen, eller før fratrede med rett til uttak av særalderspåslag, har hatt en medlemspliktig stilling med særaldersgrense i minst 10 år. Tid med midlertidig uførepensjon eller uførepensjon regnes ikke som tid i medlemspliktig stilling. Dersom vilkåret har vært oppfylt ved ett uttak, skal det anses som oppfylt også ved senere uttak. Vilkåret gjelder ikke for personer som har mottatt tidligpensjon etter dette kapitlet eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.

Det er et vilkår for rett til særalderspåslag etter denne paragrafen at medlemmet ikke mottar tidligpensjon etter dette kapitlet, tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning eller avtalefestet pensjon som en tidligpensjonsordning.

Særalderspåslaget skal beregnes som en prosentandel av pensjonsgrunnlaget. Fullt særalderspåslag skal være 5,8 prosent. Fullt særalderspåslag krever at medlemmet har minst 30 års tjenestetid. Er tjenestetiden kortere enn 30 år, avkortes særalderspåslaget forholdsmessig.

Har medlemmet en medlemspliktig stilling etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til 100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen. Mottar medlemmet midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent med fratrekk for høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet både har en medlemspliktig stilling og mottar midlertidig uførepensjon, uførepensjon eller uføretrygd etter uttak av særalderspåslag, skal uttaksgraden maksimalt settes til

100 prosent med fratrekk for stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter uttaket. Dersom medlemmet mottar særalderspåslag etter mottak av tidligpensjon, skal uttaksgraden maksimalt være 100 prosent fratrukket stillingsandelen i den medlemspliktige stillingen og høyeste uføregrad etter særaldersgrensen. Dersom uføregraden for midlertidig uførepensjon, uførepensjon og uføretrygd er forskjellig, skal den høyeste uføregraden legges til grunn.

Ved endringer i forhold som nevnt i fjerde ledd skal det fastsettes en ny uttaksgrad. Det skal likevel ikke fastsettes en ny uttaksgrad ved økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttaket. Dersom uttaksgraden økes, skal det beregnes et nytt deluttak for økningen.

Særalderspåslaget utbetales tidligst fra tidspunktet medlemmet når laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden.

§ 11 q *Livsvarig reduksjon av særalderspåslag*

Når uttaksgraden av særalderspåslaget fastsettes, skal det fastsettes en inntektsgrense. Inntektsgrensen per kalenderår er pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak, tillagt folketrygdens grunnbeløp. Ved endring i pensjonsgrunnlaget i en medlemspliktig stilling etter uttak skal inntektsgrensen fastsettes på nytt. Inntektsgrensen skal likevel ikke fastsettes på nytt ved økt pensjonsgrunnlag som følge av økt stillingsandel i den medlemspliktige stillingen etter uttaket. Inntektsgrensen skal periodiseres i uttaksåret avhengig av hvor mange måneder i året det utbetales særalderspåslag. Ved endring av inntektsgrensen underveis i et kalenderår skal det tas hensyn til antallet måneder med hver inntektsgrense.

Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres for hvert år medlemmet har inntekt over inntektsgrensen. Særalderspåslaget skal reduseres med en brøk hvor inntekten over inntektsgrensen er telleren og tre ganger pensjonsgrunnlaget for særalderspåslaget er nevneren. Reduksjonen får virkning fra året etter at skatteoppgjøret foreligger. Som inntekt regnes pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom særalderspåslag er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av særalderspåslaget.

Ved uttak av særalderspåslaget senere enn to år før medlemmet når alderen for ubetinget rett til alderspensjon fra folketrygden, uten at det tidligere er mottatt tidligpensjon etter dette kapittelet, alderspensjon etter § 6 a slik den lød før 1. januar 2026, eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, reduseres også det livsvarige nivået på sær-

derspåslaget med 1/36 av ytelsen for hver måned det senere uttaket skjer.

Departementet kan gi forskrift om reduksjon av særalderspåslag og periodisering.

§ 11 r *Uttak av særalderspåslag – opphør og endringer*

For medlemmer som mottar tidligpensjon etter dette kapittelet eller tilsvarende tidligpensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning, utbetales særalderspåslaget fra måneden etter siste utbetaling av tidligpensjon. Særalderspåslag utbetales ellers tidligst fra og med måneden etter at meldingen om uttak blir gitt, men likevel tidligst fra måneden etter at retten til særalderspåslag inntreffer. Særalderspåslaget opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde.

Endringer i særalderspåslaget får virkning fra måneden etter at forholdet som førte til endringen, inntraff, se likevel § 11 q andre ledd tredje punktum.

§ 17 andre ledd første og andre punktum skal lyde:

Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon *for personer født til og med 1962* faller bort fra og med måneden etter at medlemmet når aldersgrensen for stillingen, men senest fra måneden etter fylte 67 år. *Retten til midlertidig uførepensjon og uførepensjon for personer født fra og med 1963 faller bort fra måneden etter at medlemmet fyller 67 år.*

Nåværende andre og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

§ 20 første ledd bokstav a første ledd første punktum skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon etter kapittel 4, *tidligpensjon etter kapittel 4 b eller* midlertidig uførepensjon eller uførepensjon *etter kapittel 5 eller tilsvarende pensjon* fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller *enkemannspensjonen* reduseres etter bestemmelsene her.

§ 39 andre ledd tredje punktum skal lyde:

Tidligpensjon og særalderspåslag etter kapittel 4 b under utbetaling skal reguleres ved at pensjonsgrunnlaget årlig fra 1. mai reguleres i samsvar med et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten.

Nåværende tredje og fjerde punktum blir fjerde og nytt femte punktum.

§ 39 femte ledd tredje punktum skal lyde:

For medlemmer som har fratrådt sin stilling før uttaket av særalderspåslaget, gjelder det samme også for pensjonsgrunnlaget for særalderspåslag etter § 11 p.

Nåværende tredje punktum blir nytt fjerde punktum.

IV

I lov 25. juni 2010 nr. 28 om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd bokstav c skal lyde:

- c. Vedkommende verken er eller har vært mottaker av avtalefestet pensjon som det gis statstilskott til etter AFP-tilskottsloven, avtalefestet pensjon som en *tidligpensjonsordning, uføretrygd* fra folketrygden etter fylte 62 år, betinget tjenstepensjon etter lov om Statens pensjonskasse *eller tilsvarende pensjon* fra en *annen offentlig tjenstepensjonsordning, alderspensjon* etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd *slik den lød før 1. januar 2026, eller tidligpensjon etter kapittel 5 b eller tilsvarende pensjon fra en annen offentlig tjenstepensjonsordning.*

V

Ikraftttredelse og overgangsregler.

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette de enkelte bestemmelsene i kraft til forskjellig tid.
2. Et medlem som har fått innvilget alderspensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 20 a andre ledd før loven her trer i kraft, skal anses for å ha tidligpensjon etter § 26 n, som skal regulere medlemmets rettigheter og plikter.
3. Et medlem som har fått innvilget alderspensjon etter lov om pensjonsordning for sykepleiere § 6 a andre ledd før loven her trer i kraft, skal anses for å ha tidligpensjon etter § 11 n, som skal regulere medlemmets rettigheter og plikter.
4. Lov om Statens pensjonskasse §§ 26 r til 26 u og lov om pensjonsordning for sykepleiere §§ 11 o til 11 r om særalderspåslag får virkning fra 1. januar 2025. Et medlem som nådde laveste uttaksalder for alderspensjon fra folketrygden i perioden mellom 1. januar 2025 og tidspunktet loven her trer i kraft, skal etter søknad få etterbetalt særalderspåslag. Etterbetalingen kan tidligst skje med virkning fra måneden etter at retten til særalderspåslag inntraff.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 20. mai 2025

Freddy André Øvstegård

leder

Dagfinn Henrik Olsen

ordfører

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/1321-

Dato
8. mai 2025

Rettelse av lovforslag: Prop. 108 L (2024–2025) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense)

Jeg viser til Prop. 108 L (2024–2025) Endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (nye pensjonsregler for personer med særaldersgrense) som er til behandling i Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget.

Det er avdekket behov for noen mindre justeringer i lovforslaget.

Den første justeringen gjelder del I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 26 s andre ledd og del III lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere § 11 q andre ledd.

Den aktuelle lovbestemmelsen lyder i det som nå ligger til behandling i Stortinget:

Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres for hvert år medlemmet har inntekt over inntektsgrensen. Særalderspåslaget skal reduseres med en brøk hvor inntekten over inntektsgrensen er telleren og tre ganger pensjonsgrunnlaget for særalderspåslaget er nevneren. Reduksjonen får virkning fra året etter det året inntekten har blitt opptjent i. Som inntekt regnes pensjongivende inntekt etter folketrygdløven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom særalderspåslag er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdløven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av særalderspåslaget.

I tredje punktum står det at reduksjonen får virkning fra året etter det året inntekten har blitt opptjent i. Departementet har blitt gjort oppmerksom på at det ikke er opplagt hvordan formuleringen «året inntekten har blitt opptjent i» skal forstås. Det vil i mange tilfeller være først når skatteoppgjøret foreligger at det kan slås fast hvilken inntekt som er opptjent. For å sikre likebehandling ber jeg om at § 26 s andre ledd i lov om Statens pensjonskasse og § 11 q andre ledd i pensjonsordning for sykepleiere endres til følgende:

Det livsvarige nivået på særalderspåslaget reduseres for hvert år medlemmet har inntekt over inntektsgrensen. Særalderspåslaget skal reduseres med en brøk hvor inntekten over inntektsgrensen er telleren og tre ganger pensjonsgrunnlaget for særalderspåslaget er nevneren. Reduksjonen får virkning fra året etter at skatteoppgjøret foreligger. Som inntekt regnes pensjonsgivende inntekt etter folketrygdloven § 3-15 og inntekt av samme art fra utlandet. Det skal gjøres unntak for inntekt fra en avsluttet aktivitet. Dersom særalderspåslag er gradert på grunn av mottak av midlertidig uførepensjon eller uførepensjon skal arbeidsavklaringspenger etter folketrygdloven kapittel 11 ikke medføre reduksjon av særalderspåslaget.

Den andre justeringen er knyttet til lovforslaget del II lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

I lovforslaget som ligger til behandling i komiteen gjøres det unntak for samordning av ny tidligpensjon mot arbeidsavklaringspenger og omstillingsstønad. Begrunnelsen er at arbeidsavklaringspenger og omstillingsstønad er pensjonsgivende inntekt som gir avkorting av ny tidligpensjon. Lovforslagene hindrer at ny tidligpensjon både inntektsavkortes og samordnes mot samme ytelser.

Ny tidligpensjon har bestemmelser som reduserer ny tidligpensjon ved samtidig mottak av uføretrygd fra folketrygden. Dette tilsier at det bør være et tilsvarende unntak for samordning av ny tidligpensjon mot uføretrygd fra folketrygden. Uten et slikt unntak vil ny tidligpensjon både bli gradert ved mottak av uføretrygd og samtidig samordnet med uføretrygd.

Følgende endringer bes tas inn under del II:

§ 19 andre ledd nytt fjerde punktum skal lyde:

Dersom det ytes uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o og § 26 p eller tilsvarende pensjon, skal tidligpensjonen ikke samordnes etter paragrafen her.

Forslaget til § 23 nr. 1 andre ledd nytt tredje punktum erstattes av følgende:

§ 23 nr. 1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom det ytes uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger samtidig med tidligpensjon etter lov om Statens pensjonskasse § 26 o og § 26 p eller tilsvarende pensjon, skal tidligpensjonen ikke samordnes med uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger.

Med hilsen

Tonje Brenna

Kopi:
Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Berit Skovly